

Nefndarsvið Alþingis
b.t. Allsherjar- og menntamálanefndar
Austurstræti 8-10
101 Reykjavík

Reykjavík, 31. maí 2017

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um almenn hegningarlög, 419. mál

Allsherjar- og menntamálanefnd Alþingis hefur sent Neyðarmóttöku vegna kynferðisofbeldis (NM) til umsagnar frumvarp til laga um almenn hegningarlög, 419. mál.

Neyðarmóttakan fagnar tillögu um að samþykki verði í forgrunni skilgreiningar á nauðgunarákvæði 1.mgr. 194. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940. Telur NM að í raun sé ekki um efnisbreytingu að ræða frá núgildandi ákvæði þar sem skortur á samþykki brotþola fyrir kynferðismökum er nú þegar refsiverð sbr. greinargerð með lögum nr. 61/2007 og hefur verið frá árinu 2007. Hins vegar verði að telja orðalagsbreytingu um að samþykki sé nauðsynlegt, skýrara ákvæði og þá í samræmi við þær kröfur sem gerðar eru til skýrleika refsheimilda í 1. mgr. 69.gr. stjórnarskrár Lýðveldisins Íslands nr. 33/1944. Skýrara ákvæði hefur varnaðaráhrif en er ekki síður mikilvægt fyrir brotþola sem oft vilja ekki kæra háttsemi geranda vegna þess að þeir eru ekki vissir um réttarstöðu sína og telja líklegra en ella að málin fái ekki framgang vegna m.a. skorts á áverkum, vitnum og öðrum sönnunargögnum, s.s. atriða sem oft skortir í brotum af þessu tagi. Áhersla á verknaðarlýsingu nauðgunarákvæðisins er hindrun fyrir marga skjólstæðinga NM og hafa verið tekin saman viðbrögð brotþola við nauðgun sem útskýra hvers vegna lítill hvati er oft til að kæra mál.

Tekið var saman viðbrögð brotþola við árás í rannsókn Agnesar Gísladóttur (Tíðni og einkenni kynferðisofbeldis gegn konum sem leituðu á Neyðarmóttöku LSH á árunum 1998-2007). Kemur þar í ljós að mjög margir brotþolar reyna að verja sig með orðum eða tala geranda til. Flestar meta frekari andspyrnu þannig að þær hljóti verra af að berjast á móti og segja langoftast að þær hafa ekki líkamsburði til þess heldur. Þrátt fyrir þessi varnarviðbrögð var það ekki metið brotþola í hag í málsmeðferð þegar mál voru kærð fyrir gildistöku laga nr. 61/2007.

Viðbrögð við árás		
Fraus	149	12,6%
Barðist líkamlega á móti	352	29,7%
Barðist á móti með orðum/reynði að tala til	349	29,4%

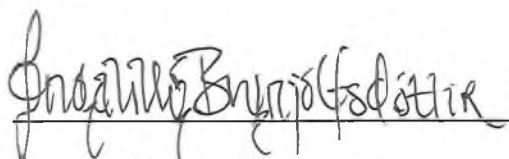
Hafa verður í huga að hluti þolenda sem ekki reynir að verjast getur það ekki sökum skerts vitundarástands vegna áfengis- og/eða vímuefnaneyslu. Brotþolar upplifa að þeim verði ekki trúað, orð er gegn orði og þeirra frásögn ekki tekin gild og um 47% tilfella hafa t.d. brotþolar sem leita til NM verið þolendur áfengistengds kynferðislegs ofbeldis.

Í umfjöllun nágrannalanda okkar, um að samþykki sé í forgrunni skilgreiningar á nauðgunarákvæðum, hafa verið uppi ákveðnar áhyggjur af því að breytt ákvæði muni leiða til þess að rannsókn mála vegna brota á 1.mgr. 194. gr. muni færa meginandlag rannsóknar af háttsemi geranda yfir á háttsemi brotþola og hvernig hann brást við, með hvaða hætti hann veitti ekki samþykki sitt. Sams konar umfjöllun átti sér stað fyrir setningu laga nr. 61/2007. Af því að skortur á samþykki brotþola fyrir kynferðismökum hefur verið refsiverð skv. nágildandi lögum frá árinu 2007, þá telja forsvarsmenn NM ekki ástæðu til að ætla að mikil breyting verði á rannsókn og saksókn brota vegna 1.mgr. 194.gr. verði tillagan samþykkt.

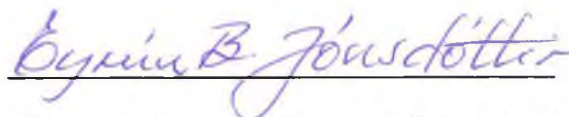
Við teljum rétt að hvetja til samþykkis frumvarpsins en jafnhliða að áður en ráðist verði í breytingar þurfi að fara fram frekari umræða og áhersla á mikilvægi friðhelgis, sjálfsákvörðunarrettar og kynfrelsis einstaklinga þannig að skilningur almennings á hugtakinu nauðgun haldist í hendur við fyrirhugaða breytingu.

Virðingarfyllst.

F.h Neyðarmóttöku vegna kynferðisofbeldis.

Inga Lillý Brynjólfsson, hdl.

Eyrun B. Jónsdóttir, f.v. Verkefnisstjóri NM.